

Radnóti Miklós egy öngyilkosságról

Radnóti Miklós levelezése a mai napig szétszórva, jelentős részben bizonyára ismeretlenül lappang. Nem tudni, történt-e egyáltalán kísérlet összegyűjtésére, kiadására. Több szempontból is érthetetlen ez a „mulasztás”. Hiszen aligha képzelhető el, hogy Radnóti levelezése érdektelenebb lenne, vagy több indiszkréciót, kiadhatatlan részletet tartalmazna, mint író társaié. A Radnótiról írók nem kis része még a megjelent levelek hasznosítható részét is figyelmen kívül hagyja. Pedig e – minden bizonnyal – nem túl terjedelmes anyag az életmű szerves része, mint bármely más esetben is, és számos fontos olyan megállapítást kell tartalmaznia, melyek ismerete nélkül a (költői) életmű értelmezése nem lehet teljes. Nem is szólva a kapcsolattörténeti vonatkozásokról, melyek föltárása a levelezés ismerete nélkül elképzelhetetlen.

Rendkívül fontos, s mindeddig alig érintett-vizsgált motívumot hoz fölszínre az itt közlendő levél: az *öngyilkosságét*. Illetve két olyan közeli ismerős, talán barát válik ismertté, akiknek létéről a Radnótiról szóló szakirodalom nem tesz említést.

Bihari Ferencnek írt Radnóti Székely László öngyilkossági ügyében. A levél 1954-ben került a Móra Ferenc Múzeum irodalomtörténeti gyűjteményébe, a címzett kísérőlevelével együtt, mely válasz volt Madácsy Lászlónak a sajtóban közzé tett fölhívására.

Kedves Ferenckém,

légy oly jó és **azonnal** menj s keress meg *Székely Lászlót*, (címe: Kossuth Lajos sugárút 46. II.) a biztosítási tisztviselőt. Ma hajnalban egy aktatáskát kézbesítettek nekem önéletrajzi jegyzetekkel és búcsúlevéllel, melyben öngyilkosságát jelenti be. Szálló-portás hozta. A szállodából 2.-án távozott. A rendőrségen komolytalannak nyilvánították az ügyet. Valószínűleg az is. Keress föl *azonnal* és kérdezd meg, hogy hová juttassam a táskát és tartalmát és mondd meg neki, hogy ne csináljon ostoba tréfákat. Reggeltől délutánig a rendőrségen szaladgáltam. **Express válaszod várom**, hogy megtaláltd-e és mit mondott. Az ügyet kezelj diszkréten, nem akarom, hogy kiröhögjék. Ne haragudj, hogy Téged terhellek, de Te ismered, tudom. Öllelek:

Radnóti Miklós.

V. Lipót krt 5. II. 7.

U.i. Ha nincs otthon, tudd meg, hogy hol van.

[Címzés:]

Nagyságos

drd **Bihari Ferenc**

bölcsészszigorló úrnak,

Szeged

Bokor u. 2.

[Feladó:]

[Radnóti] Miklós

[Budapest, Lipót] krt 5. II. 7.

[Érkezési bélyegző:]

SZEGED 935-JUL-5-N6

(Az utóiratot ceruzával írta Radnóti, a boríték a bélyeg kivágása miatt csonka. Július második keddi nap volt. Múzeumi jelzete: 90.5.)

Székely Lászlóról semmit nem sikerült megtudnunk. Nem szerepel az egyetemi névsorokban a hallgatók között, nem található a „szegedi fiatalok” között sem. Csak találgatni lehetne, hogy a költészet révén, az illegális munka kapcsán kerültek-e kapcsolatba. Azonban a közeli barátság ténye aligha vitatható, hiszen egy öngyilkosságra készülő hozzá juttatta el „hagyatékát” és búcsúlevelét. Annyi azonban tudható-sejthető, mint arra Bihari Ferenc utal levelében, hogy az öngyilkosság sikertelen volt, ha egyáltalán megkísérelte az érintett.

Bihari Ferencről viszont jóval többet tudunk az életrajzi adatok terén, de Radnótihoz fűződő kapcsolatáról kísérőleveléből sem értesülünk. Gulyás Pál életrajzi lexikonának, a *Magyar írók élete és munkái* III. kötetében, a 311. oldalon ezeket olvashatjuk: „Bihari Ferenc, dr. phil. Szül. Bpen 1908. ápr. 9. – Izr. 1936-ban doktorált Szegeden. – Munkája: Erős elektrolytek oldhatósága és aktivitási tényezője vizes oldatokban. Szeged, 1936. – MKönyvészet 1937. – A szegedi egyetem közleményei (1940)”. A Magyar Királyi Ferencz József-Tudományegyetem „almanachjaiból” az alábbiakkal egészíthetjük ki: az 1929/30. tanév őszi félévét a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar rendes hallgatójaként végezte, ám a tavaszi félévben már a „matematikai és természettudományi karra” iratkozott be, s oda is járt föltehetően 1935 nyaráig. (Az évkönyveket csak 1933-ig tudtam megnézni, így az 1933/34-es és az 1934/35-ös tanévről kiadott „almanachot” nem láttam.) Az a tény, hogy 1935 júliusában még Szegeden tartózkodik, valószínűsíti, hogy ekkor végzett, mivel a következő évben már publikálta is doktori értekezését. Annak pedig, hogy „bölcsészszigorlónak” titulálja Radnóti, az a magyarázata: a matematikai és természettudományi kar hallgatói is bölcsészdoktori oklevelet kaptak – az évkönyvek tanúsága szerint.

Radnóti 1931 júliusában cikket írt a *Társadalmunk* című folyóiratba *Diáköngyilkosságok margójára* címmel, melyben együtt érzően ír a társadalmi körülmények hatására életüktől megválókról, mintegy reális válaszként, alternatívaként elfogadva az öngyilkosságot.

Nem tudni, a cikket mennyien olvashatták egyetemi társai közül, vagy fölfogása ezen kívül is közismert volt? Radnóti is küzdött az öngyilkosság „félelmetes angyalával”. Ez a levél, ha áttételesen is, de bizonyítja, hogy nem csak együtt érzett az öngyilkosságra kényszerültekkel, de azok közül volt, aki bizalommal is fordult hozzá. Így munkássága kutatójának e „motívummal” is határozottabban kell számolnia.

ZSOLDOS SÁNDOR